

**STANOWISKO Nr 14/11/ VI
NACZELNEJ RADY LEKARSKIEJ**

z dnia 17 czerwca 2011 r.

**w sprawie zmian Protokołu Dodatkowego do Konwencji o Prawach Człowieka
i Biomedycynie dotyczącego transplantacji narządów i tkanek
pochodzenia ludzkiego**

Naczelna Rada Lekarska, w związku z pismem z dnia 19 maja 2011 r. Dyrektora Departamentu Praw Człowieka Ministerstwa Sprawiedliwości, znak: DPC I 0825-22/11/1, informującym o zbliżającym się terminie pierwszej okresowej oceny obowiązywania Protokołu Dodatkowego do Konwencji o Prawach Człowieka i Biomedycynie dotyczącego transplantacji narządów i tkanek pochodzenia ludzkiego, zgłasza następujące uwagi do przedmiotowego Protokołu:

- 1) ad. preambuły drugi akapit - niedokładnie przytoczono treść art. 1a Statutu Rady Europy: zamiast wyrazów „jej członków” powinny być wyrazy „między jej członkami, aby chronić i wcielać w życie ideały i zasady stanowiące ich wspólne dziedzictwo oraz aby ułatwić ich postęp ekonomiczny i społeczny”;
- 2) ad. art. 2 ust. 1 – należy rozszerzyć zakres przeszczepiania do „narządów, tkanek i komórek”, podobnie jak sam tytuł Protokołu;
- 3) ad. art. 3:
 - a) w pierwszym akapicie - zamiast wyrazu „usług” powinien być wyraz „świadczeń”,
 - b) w trzecim akapicie na końcu zdania należy dodać wyrazy „oraz istniejące w nich listy osób oczekujących”,
- 4) ad. art. 9 - konieczne jest zastanowienie się nad właściwym określeniem „żyjącego dawcy”, którego narząd lub tkanka jest ofiarowana biorcy. Nie należy używać określenia „dawca” tylko „ofiarodawca”, ponieważ to określenie lepiej oddaje rzeczywisty obraz sytuacji. Biorca musi mieć świadomość, że ofiarodawca przekazuje mu swój narząd lub tkankę całkowicie bezinteresownie, ofiarowując mu swój narząd lub tkankę. Transplantacja opiera się bowiem na modelu ofiarowania potrzebującej osobie (biorcy) narządu lub tkanki od innej osoby. Funkcjonować zatem powinien model ofiarowania a nie „dawstwa”, ponieważ:
 - a) dar wymaga odwzajemnienia a ofiarowanie - nie,
 - b) odwzajemnienie nie jest praktycznie możliwe, a ponadto nie powinno być zalecane ani nie powinno stwarzać u biorcy potrzeby rekompensaty,
 - c) biorca, któremu się coś daje a nie ofiaruje staje przed zagrożeniem „tyranią daru”, która może wymuszać bezwzględne posłuszeństwo w stosunku do lekarzy, którzy mu ten dar „załatwili”.

Z powyższego płynie następujący wniosek: określenie „dawca” sprzyja ujawnieniu się zjawiska podobnego do „therapeutic misconception” występującego w przypadku badań klinicznych (clinical trials), można je określić jako „transplantational misconception”. Problem ten dotyczy raczej polskiego

tłumaczenia tekstu niż uwag do wersji angielskojęzycznej (po angielsku „donor” jest raczej rozumiane w znaczeniu „benefactor”, a po polsku dawca nie jest równoznaczne z terminem ofiarodawca);

- 5) ad. art. 10 – po wyrazie „narządów” należy dodać wyrazy „lub tkanek”;
- 6) ad. art. 12 w drugim akapicie - zamiast wyrazów „pracownika ochrony zdrowia” powinien być wyraz „lekarza”;
- 7) ad. art. 14 ust. 2 pkt iii - należy skreślić wyraz „potencjalną” („potencjalna możliwość” to tautologia);
- 8) ad. art. 15 – przepis ten opisuje element procesu przeszczepiania komórek, jakim jest ich pobieranie. Cały protokół mówi zaś o przeszczepianiu narządów i tkanek. Jest to niespójność, która wymaga poprawienia albo poprzez usunięcie art. 15, albo poprzez rozszerzenie zakresu protokołu (wówczas wszędzie, gdzie mowa o przeszczepianiu narządów i/lub tkanek, należy dodać „i/lub komórek”). Sugestia ta jest już zawarta w pkt 2;
- 9) ad art. 16 drugi akapit - należy skreślić wyraz „bezpośrednio”;
- 10) ad. art. 19 - należy promować nie „dawstwo”, ale „ofiarowanie” narządów itd.;
- 11) ad art. 23 ust. 1 – w zdaniu pierwszy po wyrazie „osobowe” należy dodać wyrazy „i medyczne” oraz na końcu zdania drugiego należy dodać wyrazy „szczególnie wrażliwych”;
- 12) w licznych miejscach w polskiej wersji językowej dokumentu zamiast wyrazu „transplantacja” powinni być użyty wyraz „przeszczepianie” (w odpowiednim przypadku). Czasem wymaga to przeformułowania całych zdań. Generalnie należałoby promować polski termin „przeszczepianie” zamiast zapożyczenia „transplantacja.”

SEKRETARZ

Mariusz Janikowski

PREZES

Maciej Namankiewicz